

Sygn. akt IX Ca 1373/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Beata Grzybek,

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2022 r. w Olsztynie,

na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z wniosku A. J.,

z udziałem K. K. (1) i M. J.,

o dział spadku,

na skutek apelacji uczestniczki postępowania M. J. od postanowienia Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 13 lipca 2021 r., sygn. I Ns 99/20,

postanawia:

I. oddalić apelację,

II. przyznać od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie radcy prawnemu K. Ś. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych podwyższoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu dla uczestniczki postępowania M. J. w postępowaniu apelacyjnym;

III. koszty postępowania odwoławczego związane ze swym udziałem w sprawie wnioskodawca i uczestnicy postępowania ponoszą każde we własnym zakresie.

Beata Grzybek

„Profesjonalnym pełnomocnikom stron postępowania - zgodnie z zarządzeniem sędziego referenta z 13.06.22 r. dokument podlega doręczeniu pocztowemu, a publikacja w Portalu Informacyjnym ma wyłącznie charakter informacyjny” - § 18a ust. 3 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19 czerwca 2019 r. (Dz. Urz.MS z 2019 r. poz. 138 ze zm.)

IX Ca 1373/21

UZASADNIENIE

Wnioskodawca A. J. domagał się ustalenia, że w skład spadku po zmarłej R. J. wchodzi:

a) lokal mieszkalny położony w O. przy ul. (...), o powierzchni 39 m², dla którego Sąd Rejonowy w Olsztynie, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), o wartości 200.000 zł;

- b) środki zgromadzone na rachunku bankowym, prowadzonym przez (...) S.A. o wartości około 20.000 zł;
- c) jednostki uczestnictwa Funduszu Własności Pracowniczej (...) Funduszu Inwestycyjnego Otwartego (...), zarządzanego przez (...) Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. nabyte przez zmarłą R. K. – J., o wartości 5.862,92 zł.

Wnioskodawca domagał się działu spadku w ten sposób że:

- a) nieruchomość stanowiącą lokal mieszkalny przyznać na własność wnioskodawcy z obowiązkiem spłaty na rzecz:
- uczestniczki K. K. (1) w kwocie 67.000 zł, w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia o dziale spadku w przedmiotowej sprawie;
 - uczestniczki M. J. w kwocie 67.000 zł, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia o dziale spadku w przedmiotowej sprawie;
- a) środki zgromadzone na rachunku bankowym przyznać na rzecz wnioskodawcy i uczestniczek postępowania po 1/3 części;
- b) jednostki uczestnictwa Funduszu Własności Pracowniczej przyznać na rzecz wnioskodawcy i uczestniczek postępowania po 1/3 części.

Wnioskodawca wniósł nadto o zasądzenie od uczestniczek postępowania K. K. (1) oraz M. J. na jego rzecz kwot po 2.639,83 zł z tytułu poczynionych na spadek nakładów oraz spłaconych długów spadkowych.

W uzasadnieniu podał, że postanowieniem Sądu Rejonowego w Olsztynie, sygn. akt I Ns 116/19, z dnia 29 lipca 2019 r. spadek po R. J. nabyli z mocy ustawy: córka K. K. (1) - wprost w 1/3 części, syn A. J. - wprost w 1/3 części oraz córka M. J. - wprost w 1/3 części.

Wnioskodawca wskazał, że dochodzi rozliczenia pomiędzy spadkobiercami nakładów poczynionych na nieruchomość lokalową przy ul. (...) w O. oraz długów spadkowych, związanych z pochówkiem spadkodawczyni. Wnioskodawca poniósł łączny koszt w kwocie 7.919,48 zł, w tym koszt pochówku (usługa kamieniarska i pomnik) w kwocie 4.720 zł oraz opłaty za lokal w wysokości 3.199,48 zł.

Uczestniczka K. K. (1) poparła wniosek oraz wyraziła zgodę na proponowany przez wnioskodawcę dział spadku.

Pismem z dnia 1 września 2020 r. wnioskodawca zmodyfikował wniosek poprzez określenie wartości lokalu mieszkalnego na kwotę 180.000 zł oraz wysokości spłat na rzecz uczestniczek postępowania na kwoty po 60.000 zł.

Ustanowiony z urzędu pełnomocnik uczestniczki M. J. co do zasady poparł proponowany przez wnioskodawcę sposób działu spadku, wniósł jednak o uwzględnienie wartości lokalu wynikającej z opinii biegłego w kwocie 225.400 zł, przyjęcie kwoty 21.992,36 zł jako wartości środków zgromadzonych na rachunku bankowym oraz kwoty 6.040,58 zł jako wartości jednostek uczestnictwa w Funduszu Własności Pracowniczej (...). Pełnomocnik M. J. wniósł nadto o przyznanie kosztów niepłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce z urzędu.

Na rozprawie w dniu 2 lipca 2021 r. pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zasądzenie spłaty na rzecz uczestniczki postępowania M. J. w terminie 6 miesięcy, natomiast dla uczestniczki K. K. (1) w terminie 12 miesięcy. Wnioskodawca wskazał, że część kosztów pogrzebu, których rozliczenie przedstawił, pokrył z zasiłku ZUS. Nadto poniósł udokumentowane koszty utrzymania lokalu przy ul. (...). Pełnomocnik M. J. wniósł o zakreślenie krótszego terminu spłaty z uwagi na trudną sytuację materialną uczestniczki. Pełnomocnik wskazał, że obecnie uczestniczka zamieszkuje w lokalu mieszkalnym przy ul. (...), utrzymuje się z zasiłków i zapomóg, nie pracuje zawodowo, lecz podjęła starania w kierunku znalezienia zatrudnienia.

Postanowieniem z dnia 13 lipca 2021 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie (sygn. akt I Ns 99/20) ustalił, że w skład masy spadkowej wchodzi lokal mieszkalny oznaczony numerem (...) położony w budynku przy ul. (...) w O. wraz z udziałem w nieruchomości wspólnej o wartości 225.400 zł, dla której to nieruchomości prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...), środki zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. oraz jednostki uczestnictwa w Funduszu Własności Pracowniczej (...) Funduszu Inwestycyjnego Otwartego i dokonał działu spadku w ten sposób że nieruchomość lokalową przyznał na wyłączną własność wnioskodawcy, środki zgromadzone na rachunku bankowym oraz jednostki uczestnictwa w funduszu przyznał wnioskodawcy i uczestniczkom postępowania w udziałach po 1/3 (I.), zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania K. K. (1) kwotę 75.133,33 zł tytułem spłaty, płatną w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku opóźnienia w płatności (II.), zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania M. J. kwotę 75.133,33 zł tytułem spłaty płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku opóźnienia w płatności (III.), nakazał uczestniczkę postępowania M. J., aby opuściła, opróżniła i wydała wnioskodawcy lokal mieszkalny nr (...) położony w budynku przy ul. (...) w O. w terminie 2 tygodni od dokonania przez wnioskodawcę zapłaty na jej rzecz kwoty wskazanej w punkcie III postanowienia (IV.), zasądził od uczestniczki K. K. (1) na rzecz wnioskodawcy kwotę 1.936,50 zł (V.), zasądził od uczestniczki K. K. (1) na rzecz wnioskodawcy kwotę 1.936,50 zł (VI.), nakazał ściągnąć od wnioskodawcy i uczestniczek postępowania na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Olsztynie kwoty po 622,01 zł tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (VII.), przyznał ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Olsztynie radcy prawnemu K. Ś. kwotę 1.800 zł podwyższoną o należny podatek od towarów i usług (VIII.) i orzekł, że koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie wnioskodawca i uczestniczki postępowania ponoszą we własnym zakresie (IX.).

Sąd Rejonowy ustalił, że R. J. zmarła 13 stycznia 2019 r. Postanowieniem z dnia 29 lipca 2019 r. w sprawie I Ns 116/19 Sąd Rejonowy w Olsztynie stwierdził, że spadek po niej na podstawie ustawy nabyli córka K. K. (1) - wprost w 1/3 części, syn A. J. - wprost w 1/3 części oraz córka M. J. - wprost w 1/3 części.

Sąd ustalił, że w skład spadku po zmarłej R. J. wchodzi nieruchomość lokalowa przy ul. (...) w O., której wartość według stanu z chwili otwarcia spadku a według cen aktualnych wynosi 225.400 zł. Nadto Sąd ustalił, że spadkodawczyni posiadała środki zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) SA o numerze (...) w kwocie 21.992,36 zł oraz 14.0000 jednostek uczestnictwa w Funduszu Własności Pracowniczej (...) o wartości 6.040,58 zł.

Z ustaleń sądu wynika, że pogrzeb spadkodawczyni zorganizował wnioskodawca. Wnioskodawca sfinansował koszty pogrzebu częściowo z zasiłku pogrzebowego a w pozostałej części z własnych środków. Koszt usługi kamieniarskiej polegającej na demontażu grobu do pogrzebu oraz wypisaniu danych spadkodawczyni na nagrobku wyniósł 2.610 zł. Opłata została uiszczona przez wnioskodawcę przelewem do kwoty 2.110 zł, a w pozostałej części gotówką. Wnioskodawca pokrywał koszty utrzymania lokalu położonego przy ulicy (...) w O., w tym spłacił zadłużenie lokalu w Spółdzielni Mieszkaniowej, wynoszące na dzień 14 stycznia 2020 r. 2.610,56 zł plus odsetki w kwocie 51,37 zł, uiszczył podatek od nieruchomości za 2019 rok (39,00 zł), rachunki za energię elektryczną (165,55 zł+142,00 zł), a także należności wynikające z umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z firmą (...) (191 zł). Jak ustalił Sąd, łączne koszty utrzymania lokalu poniesione przez wnioskodawcę wyniosły 3.199,48 zł.

Sąd Rejonowy ustalił także, że obecnie w lokalu przy ul. (...) w O. zamieszkuje uczestniczka M. J..

Swoje rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy oparł na przedłożonych dokumentach znajdujących się w aktach sprawy, albowiem, jak wyjaśnił Sąd, ich prawdziwość i wiarygodność nie została podważona i nie budziła wątpliwości Sądu. Przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy Sąd I instancji wykorzystał również pomocniczo dowód z zeznań wnioskodawcy, w części w jakiej znajdowały one potwierdzenie w pozostałych dowodach dopuszczonych w sprawie.

Ustaleń Sąd dokonał także w oparciu o opinię sporządzoną przez biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości P. S., bowiem wartość lokalu podlegającego działowi, wprost rzutowała na wysokość spłat przypadających uczestniczkom postępowania. Jak zauważył Sąd, biegły określił wartość lokalu mieszkalnego na

kwotę 224.500 zł, a zarzuty wnioskodawcy zgłoszone do opinii zasadniczej, zostały dostatecznie wyjaśnione w opinii uzupełniającej i ostatecznie żadna ze stron nie kwestionowała opinii biegłego. W związku z tym, uznając opinię za należycie uzasadnioną i logiczną, Sąd Rejonowy przyjął ją za podstawę rozstrzygnięcia.

Sąd I instancji wyjaśnił, że podstawę ustaleń co do posiadanych przez spadkodawczynię jednostek uczestnictwa w Funduszu Własności Pracowniczej (...), jak również środków zgromadzonych na rachunku bankowym (...) S.A. stanowiły informacje nadesłane przez te instytucje, które sporządzone przez upoważnione do tego osoby, we właściwej formie i o treści niekwestionowanej przez strony postępowania, nie budziły wątpliwości Sądu i jako takie mogły stanowić podstawę dokonanych ustaleń.

Sąd Rejonowy powołał się na art. 684 k.p.c., zgodnie z którym sąd ustala skład i wartość spadku ulegającego podziałowi. Jednocześnie Sąd wskazał, że do działu spadku stosuje się przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 k.p.c.

Sąd I instancji wskazał również na normę z art. 922 § 1 k.c., zgodnie z którym spadek stanowi ogół majątkowych praw oraz obowiązków zmarłego i otwiera się on z chwilą śmierci spadkodawcy (art. 924 k.c.). Jak wskazał Sąd, to według tej daty spadkobierca nabywa spadek (art. 925 k.c.). W ocenie Sądu Rejonowego trafne jest zatem zapatrywanie, że sąd według tej daty określa stan spadku, co potwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 1997 r., I CKU 30/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 149, z glosą M. Kłosa, PS 1998, nr 9, s. 116 i n. Jak wskazał Sąd, przedmiotem działu spadku mogą być wyłącznie aktywa, natomiast podział długów następuje z mocy prawa, odpowiednio do podziału aktywów (postanowienie SN z dnia 20 marca 2000 r., I CKN 295/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 32). Tak ustalony stan spadku stanowi przedmiot działu, który obejmuje tylko stan czynny spadku (z uzasadnienia uchwały SN z dnia 27 września 1974 r., III CZP 58/74, OSNCP 1975, nr 6, poz. 90). Zdaniem Sądu I instancji, zmiany, jakie mogą nastąpić w stanie spadku - między jego otwarciem a działem spadku, podlegają stosownemu uwzględnieniu i ewentualnie rozliczeniu w toku postępowania działowego (art. 686 k.p.c.).

Sąd Rejonowy powołał się na art. 1037 § 1 k.c., zgodnie z którym dział spadku może nastąpić bądź na mocy umowy między wszystkimi spadkobiercami, bądź na mocy orzeczenia sądu na żądanie któregokolwiek ze spadkobierców. Jak wskazał Sąd I instancji, sądowy dział spadku powinien obejmować cały spadek (art. 1038 § 1 zd. 1 k.c.).

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że spadkobiercy nabywają spadek w chwili jego otwarcia i z tą chwilą powstaje pomiędzy nimi wspólność majątku spadkowego. Wspólność ta powstaje ex lege i dotyczy majątku spadkowego traktowanego jako całość, każdy spadkobierca ma udział w spadku. Jak wskazał Sąd wspólność masy spadkowej powstała w wyniku dziedziczenia po R. J., a tym samym konieczne jest zastosowanie przepisów dotyczących działu spadku. W związku z treścią art. 1035 k.c. w niniejszej sprawie będą miały zastosowanie przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów dotyczących majątku spadkowego (por. postanowienie SN z dnia 5 czerwca 1991r. III CRN 125/91).

Dalej Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z treścią art. 211 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. każdy ze spadkobierców może żądać aby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo że pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości. Stosownie do treści 212 § 1 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. wartość poszczególnych udziałów może być wyrównana przez dopłaty pieniężne. Na mocy art. 212 § 1 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. rzecz, która nie daje się podzielić może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że postępowanie działowe zmierza do zniesienia istniejącej od chwili otwarcia spadku wspólności między współspadkobiercami, gdyż pożądanym efektem dziedziczenia powinno być uzyskanie przez poszczególnych spadkobierców samodzielnych praw podmiotowych, których wykonywanie byłoby niezależne od innych osób. Oznacza to, że cel takiego postępowania zostanie osiągnięty, gdy sąd ustali i przyzna poszczególnym spadkobiercom przypadające im schedy spadkowe. W postępowaniu działowym sąd ustala przede wszystkim skład

majątku spadkowego oraz jego wartość. Przy czym stan majątku spadkowego określa się z chwili otwarcia spadku, a wartość składników spadku - według chwili dokonywania działu.

Sąd I instancji wskazał, że w przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że w skład spadku wchodzi lokal mieszkalny przy ulicy (...) w O., którego wartość w oparciu o opinię biegłego ustalono na kwotę 225.400 zł.

Sąd wskazał też, że krąg spadkobierców po R. J. wyznacza postanowienie Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 29 lipca 2019 r., zgodnie z którym spadek po zmarłej R. J. nabyli na podstawie ustawy: córka K. K. (1), syn A. J. oraz córka M. po 1/3 części każde z nich. Bezspornym zaś było, że mieszkanie, które wchodziło w skład spadku nie nadawało się do podziału, w związku z czym, zgodnie z treścią ww. przepisów, zdaniem Sądu I instancji, dopuszczalną możliwością w ramach działu spadku, było przyznanie rzeczy wspólnej jednemu ze spadkobierców.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że nie miał wątpliwości w zakresie ustalenia sposobu działu spadku i przyznania prawa własności lokalu na rzecz wnioskodawcy z obowiązkiem spłaty na rzecz uczestniczek postępowania, bo o taki dział spadku wnosił wnioskodawca we wniosku, a uczestniczki nie sprzeciwiały się wnioskowi.

Kolejno Sąd wskazał, że jednostki uczestnictwa w Funduszu Własności Pracowniczej (...) Funduszu Inwestycyjnego Otwartego, zarządzanego przez (...) Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. oraz środki zgromadzone na rachunku prowadzonym przez (...) S.A. podzielił pomiędzy wnioskodawcę oraz uczestniczki postępowania w sposób proporcjonalny do ich udziałów w majątku spadkowym, tj. po 1/3 części.

Następnie, z uwagi na fakt, że wartość lokalu, ustalona na dzień otwarcia spadku, wynosiła 225.400 zł, wartość udziału 1/3 części wynosiła 75.133,33 zł, Sąd zaznaczył, że uczestniczkom należą się spłaty po 75.133,33 zł na rzecz każdej z nich.

Kolejno Sąd odniósł się do żądania wnioskodawcy, aby w ramach przedmiotowej sprawy dokonać rozliczenia kosztów pogrzebu spadkodawczyni, a także kosztów utrzymania mieszkania przy ul. (...) w O.. Sąd wskazał, że zgodnie z brzmieniem art. 922 § 3 k.c. do długów spadkowych należą koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb odpowiada zwyczajom, przyjętym w danym środowisku. Koszty pogrzebu w ścisłym tego słowa znaczeniu obejmują wydatki na zakup trumny, nabycie miejsca na grób i wydatki na pokrycie kosztów ceremonii pogrzebowej.

W ocenie Sądu Rejonowego, w sprawie nie ulega wątpliwości, że koszty pogrzebu poniósł A. J., a wynika to nie tylko z jego twierdzeń, ale także z dokumentów przedstawionych przez wnioskodawcę (rachunki, faktury). Co więcej, jak wskazał Sąd, twierdzenia te nie były też w zasadzie kwestionowane przez zainteresowanych. Sąd Rejonowy zauważył, że wprawdzie pełnomocnik uczestniczki M. J. podnosił zarzut pobrania zasiłku pogrzebowego z ZUS i pokrycia z niego owych kosztów pogrzebu, to jednak nie podważało to samej tezy o ponoszeniu przez wnioskodawcę pozostałych wydatków związanych z pogrzebem spadkodawczyni. Sąd zwrócił uwagę, że wnioskodawca podnosił, że koszty pochówku (usługi kamieniarskiej i pomnika) wyniosły 4.720 zł. Jednocześnie Sąd podkreślił, że wnioskodawca nie wykazał w żaden sposób wysokości kosztów poniesionych w tej mierze, poprzestał jedynie na przedłożeniu faktury wystawionej przez Zakład (...) na kwotę 2.610 zł. Tymczasem, jak zauważył Sąd I instancji, zgodnie z art. 6 k.c., ciężar dowodu w tej kwestii spoczywał właśnie na wnioskodawcy, skoro ten domagał się rozliczenia owych kosztów. W tej sytuacji Sąd przyjął, że koszt poniesiony przez A. J. w zakresie nagrobka wyniósł 2.610 zł.

Dalej Sąd odniósł się do zgłoszonego przez wnioskodawcę roszczenia w zakresie wydatków jakie poniósł na przedmiotowy lokal mieszkalny. Sąd odwołał się do zaświadczenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O. z dnia 15 stycznia 2020 r., z którego wynika, że na koncie lokalu na dzień 14 stycznia 2020 r. widnieje niedopłata w kwocie 2.610,56 zł, do której doliczono odsetki w kwocie 51,37 zł. Nadto do zapłaty pozostawał podatek od nieruchomości za 2019 rok w kwocie 39 zł, zgodnie z decyzją z dnia 5 stycznia 2019 r., opłaty za energię elektryczną (165,55 zł oraz 141,19 zł), a także nierozliczona należność z tytułu usług telekomunikacyjnych świadczonych przez spółkę (...) w kwocie 190,25 zł.

Sąd wskazał, że wartość wpłat dokonanych przez wnioskodawcę wyniosła 3.199,48 zł, do których należało dodać wartość długu spadkowego w kwocie 2.610 zł oraz podzielić na 3, stosownie do wartości udziału spadkowego wynoszącego 1/3 ($3.199,48 \text{ zł} + 2.610 \text{ zł} = 4.809,48 \text{ zł} / 3 = 1.936,50 \text{ zł}$).

Tym samym Sąd I instancji ustalił, że biorąc pod uwagę zgłoszone i uznane wydatki i długi spadkowe, wnioskodawcy należą się spłaty w wysokości po 1.936,50 zł od każdej z uczestniczek.

Jak wskazał Sąd Rejonowy, postanowienie sądu przyznające wspólną rzecz jednemu z uczestników postępowania, a drugiemu spłaty, zarówno wydane w postępowaniu o zniesienie współwłasności, jak i wydane w postępowaniu o dział spadku, ma charakter konstytutywny (art. 624 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c.). Terminy spłaty ustalone przez sąd, o których mowa w art. 212 § 3 k.c., powinny zatem przypadać na okres po uprawomocnieniu się postanowienia zasądzającego spłaty (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2002 r., sygn. akt II CK 21/02). Dalej Sąd I instancji powołał się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1974 r., sygn. akt III CRN 2/74, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że oznaczenie sposobu i terminu uiszczenia spłat powinno być dokonane przez sąd z urzędu.

Następnie Sąd I instancji wskazał, że również z urzędu decyduje Sąd o zasądzeniu odsetek na podstawie art. 212 § 3 k.c. (uchwała Izby Cywilnej SN z dnia 15 grudnia 1969 r., sygn. akt III CZP 12/69).

Odwołując się do powyższych orzeczeń, Sąd określił terminy spłat kwot po 75.133,33 zł należnych uczestniczkom postępowania - K. K. (1) na 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, natomiast M. J. na 3 miesiące od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że uznał, że zasądzone kwoty są znaczne, a wnioskodawca będzie musiał wygospodarować środki na ten cel. Dalej Sąd wskazał, że nakazał również uczestniczce M. J., która zajmuje lokal mieszkalny przy ul. (...) w O., jego opuszczenie zakreślając termin 2 tygodni od dokonania przez wnioskodawcę zasądzonej spłaty. Sąd zaznaczył, że wziął przy tym pod uwagę trudną sytuację życiową i finansową uczestniczki postępowania.

Kolejno Sąd wyjaśnił, że obciążył strony wydatkami postępowania, na które składał się koszt opinii biegłego rzeczoznawcy, sporządzonej w celu określenia wartości rynkowej podlegającemu podziałowi lokalu oraz wydatki związane z uzyskaniem zaświadczenia z banku (...) SA. Koszty sporządzenia opinii wyniosły 1.841,03 zł, a koszt uzyskania zaświadczenia, zgodnie z wystawioną fakturą VAT wyniósł 25 zł. Sąd wyjaśnił, że rozdzielił te wydatki między uczestników stosownie do wielkości ich udziałów w spadku ($1.866,03 \text{ zł} / 3 = 622,01 \text{ zł}$), co uczynił stosownie do art. 113 i art. 83 ust 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Sąd wskazał, że przyznał pełnomocnikowi reprezentującemu uczestniczkę postępowania M. J. od Skarbu Państwa kwotę 1.800 zł podwyższoną o należny podatek VAT na podstawie § 12 pkt 3 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz.18), obniżoną o 50% przy zgodnym wniosku o dział. Sąd odwołał się do § 12 pkt 3 ww. Rozporządzenia, zgodnie z którym opłaty za prowadzenie spraw z zakresu prawa spadkowego w sprawie o dział spadku oblicza się na podstawie § 8 od wartości udziału spadkowego uczestnika zastępowanego przez radcę prawnego, a w razie działu na zgodny wniosek uczestników postępowania – 50 % tej stawki.

Dalej Sąd wskazał, że udział M. J. w spadku ma wartość 84.478 zł ($225.400 \text{ zł} + 6.040,58 \text{ zł} + 21.992,36 \text{ zł} = 253.432,94 \text{ zł} / 3 = 84.478 \text{ zł}$), a zatem stawka wynagrodzenia pełnomocnika to kwota 3.600 zł, którą należy zredukować o 50 % czyli do kwoty 1.800 zł, a nadto do wskazanego wynagrodzenia należy doliczyć 23 % podatek.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania stanowił art. 520 § 1 k.p.c. Zdaniem Sądu każda ze stron winna ponieść koszty postępowania stosownie do swojego udziału. Sąd wskazał, że w całości podziela pogląd wyrażony w rozstrzygnięciu Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt III CZ 46/10 z dnia 19 listopada 2010 r. (publik. w Biuletynie SN nr 1 z 2011 r.), zgodnie z którym, w sprawach tzw. działowych nie zachodzi

przewidziana w art. 520 § 2 i 3 k.p.c. sprzeczność interesów tych uczestników, którzy domagają się podziału, niezależnie od tego, jaki sposób podziału postulują i jakie wnioski składają w tym względzie.

Od powyższego postanowienia pełnomocnik uczestniczki postępowania M. J. wniósł w ustawowym terminie apelację, zaskarżając postanowienie w części orzekającej o obowiązku opuszczenia, opróżnienia oraz wydania lokalu przy ul. (...), tj. w zakresie punktu IV postanowienia. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów postępowania, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów i niewszechstronne rozważenie zebranego materiału dowodowego, które w konsekwencji doprowadziło do nieustalenia przez Sąd I instancji istotnych dla rozstrzygnięcia faktów, tj.:

a) złego stanu zdrowia psychicznego uczestniczki M. J., podczas gdy z samej treści wniosku wynikało, że uczestniczka była hospitalizowana psychiatrycznie a Sąd przeprowadził z urzędu dowód z dokumentów zawartych w aktach sprawy Sądu Rejonowego w Olsztynie III Wydziału Rodzinnego o sygnaturach III Ns 88/20 oraz III Ns 291/20;

b) samotnego wychowywania przez uczestniczkę M. J. trzyletniego syna M., podczas gdy fakt ten wynika zarówno z treści dokumentów zawartych w aktach spraw Sądu Rejonowego w Olsztynie III Wydziału Rodzinnego o sygnaturach III Ns 88/20 oraz III Ns 291/20, jak również z twierdzeń ogłoszonych przez pełnomocnika uczestniczki podczas rozprawy w dniu 2.07.2021 r.

2. art. 624 w zw. z art. 688 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i określenie zbyt krótkiego (2 tygodniowego) terminu opróżnienia, opuszczenia i wydania lokalu przy ul. (...) w O. przez uczestniczkę M. J., podczas gdy stosownie do okoliczności sprawy, w szczególności do trudnej sytuacji materialnej uczestniczki, do faktu samotnego wychowywania trzyletniego dziecka oraz zdiagnozowanej choroby psychicznej termin ten powinien wynosić co najmniej 6 miesięcy od dnia otrzymania spłaty, tak by umożliwiał uczestniczce i jej dziecku znalezienie nowego lokalu i przeprowadzkę z obecnie zajmowanego lokalu.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie IV i wydłużenie terminu do opróżnienia, opuszczenia i wydania lokalu do 6 miesięcy od dnia otrzymania spłaty, o której mowa w punkcie III postanowienia oraz o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej wykonywanej z urzędu według norm przepisanych i oświadczył, że koszty te nie zostały opłacone w całości ani w części.

Jak wynika z apelacji, skarżący nie kwestionował orzeczonego przez Sąd Rejonowy obowiązku opróżnienia, opuszczenia i wydania lokalu, a jedynie zakreślony przez Sąd termin jego wykonania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu Okręgowego apelacja okazała się bezzasadna.

Kontrola instancyjna zaskarżonego postanowienia doprowadziła do przekonania, że jest ono prawidłowe, a podniesione w apelacji zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia Sądu I instancji, jak również przedstawioną w uzasadnieniu tego postanowienia ocenę prawną.

W pierwszej kolejności Sąd II instancji odniesie się do zarzutu apelacji naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów i niewszechstronne rozważenie zebranego materiału dowodowego, które w konsekwencji doprowadziło do nieustalenia przez Sąd I instancji istotnych dla rozstrzygnięcia faktów. Otóż w ocenie Sądu Okręgowego, znane Sądowi I Instancji fakty złego stanu zdrowia psychicznego uczestniczki M. J. oraz samotnego wychowywania przez nią trzyletniego syna, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie stanowią okoliczności uzasadniających zmianę ustalonego przez Sąd Rejonowy terminu wydania zajmowanego przez uczestniczkę lokalu.

Przedmiotowe postępowanie toczy się od lutego 2020 roku. Ustalony przez Sąd I instancji sposób podziału majątku wnioskodawca wskazał już we wniosku, którego to sposobu podziału uczestniczka w toku postępowania nie kwestionowała. Uczestniczka miała zatem czas, aby odpowiednio wcześniej podjąć działania, zmierzające do dostosowania swojej sytuacji do konieczności opuszczenia przedmiotowego lokalu, w tym rozpocząć poszukiwania nowego lokalu, w którym będzie mogła zamieszkać.

Należy przy tym pamiętać, że dwutygodniowy termin na opuszczenie lokalu biegnie od momentu uzyskania przez uczestniczkę znacznego przysporzenia majątkowego w kwocie 75.133,33 zł tytułem spłaty należnego jej udziału. Skarżący pomija, że w skład podzielonej masy spadkowej wchodzi również środki zgromadzone na rachunku bankowym w kwocie 21.992,36 zł oraz jednostki uczestnictwa w funduszu o wartości 6.040,58 zł, a zatem składniki majątkowe o łącznej wartości 28.032,94 zł, których 1/3, o wartości 9.344,31 zł przypada uczestniczce. Postanowienie Sądu Rejonowego w tym zakresie, wobec jego niezaskarżenia, stało się prawomocne i uczestniczka, jako osoba uprawniona, mogła domagać się niezwłocznej wypłaty tych środków, a następnie przeznaczyć je na koszty najmu nowego lokalu.

Jednak nawet jeśli uczestniczka wynajmie lokal dopiero po uzyskaniu spłaty, a zatem w momencie, gdy jak twierdzi, będzie już dysponowała środkami na opłacenie czynszu z góry i wniesienie kaucji, zakreślony przez Sąd I instancji dwutygodniowy termin należy uznać za wystarczający.

Osobista sytuacja uczestniczki była znana Sądowi Rejonowemu, pełnomocnik uczestniczki powoływał się na nią choćby przy zgłoszonym wniosku o ustaleniu krótszego terminu spłaty. Podkreślić należy, że rolą sądu jest uwzględnienie interesu nie tylko uczestniczki, ale także wnioskodawcy. Zauważyć tym samym należy, że dłuższy termin na opuszczenie lokalu byłby krzywdzący dla wnioskodawcy, który po dokonaniu spłaty nie mógłby korzystać z przedmiotu swojej własności przez wskazany przez apelującą okres aż 6 miesięcy, tym bardziej że z własnością lokalu wiąże się konieczność ponoszenia obciążających właściciela opłat. Nie do zaakceptowania jest sytuacja, w której właściciel zmuszony jest ponosić ciężary i nie może jednocześnie korzystać ze swojej własności.

Celem postępowania w przedmiocie działu spadku jest ustalenie masy spadkowej i jej wartości, a następnie dokonanie podziału z możliwością ustalenia ewentualnych spłat czy dopłat. Przyznanie określonego składnika majątkowego na wyłączną własność jednego ze spadkobierców, za dokonaniem spłaty, pociąga za sobą konieczność wydania tego składnika przez spadkobiercę, w którego posiadaniu się znajduje osobie uprawnionej. Nakaz wydania lokalu nie jest przy tym uzależniony od okoliczności znalezienia przez posiadacza innego lokalu. Wobec powyższego, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., które doprowadziło do nieustalenia istotnych dla rozstrzygnięcia faktów należy uznać za chybiony.

W doktrynie można spotkać się z poglądem, zgodnie z którym „(...) nie można mechanicznie uzależniać terminu wydania od terminu dokonania spłaty spadkobiercy zobowiązanemu do wydania nieruchomości.” Postuluje się bowiem, że „(...) tak daleko idąca synchronizacja jest wskazana w szczególnych wypadkach, gdy spłata ma stanowić podstawę dalszej egzystencji zobowiązanego do wydania nieruchomości. W innych wypadkach wcześniejsze wydanie spadkobiercy przydzielonej mu nieruchomości może być wskazane właśnie dlatego, że tworzy mu to warunki do wywiązania się z obowiązujących go spłat (np. z przychodów przydzielonego gospodarstwa) (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15.12.1969 r., sygn. III CZP 12/69)”. [K. Flaga-Gieruszyńska , A. Zieliński , Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2019]. W niniejszej sprawie Sąd I instancji bez wątplenia skorelował termin uiszczenia spłaty z terminem wydania rzeczy, określając termin wydania na dwa tygodnie od otrzymania przez uczestniczkę spłaty. Tym samym Sąd I instancji kierował się interesem uczestniczki postępowania. Sąd Rejonowy był jednak zobowiązany wziąć również pod uwagę interes wnioskodawcy, dlatego nie mógł ustalić odległego terminu, który byłby z tym interesem sprzeczny i dlatego słusznie przyjął, że termin dwutygodniowy będzie odpowiedni.

W tym miejscu Sąd Okręgowy odniesie się do zarzutu naruszenia art. 624 w zw. z art. 688 k.p.c. poprzez określenie zbyt krótkiego terminu opróżnienia, opuszczenia i wydania lokalu przy ul. (...) w O., podczas gdy, zdaniem skarżącego, stosownie do okoliczności sprawy, w szczególności trudnej sytuacji materialnej uczestniczki, faktu samotnego

wychowywania trzyletniego syna oraz zdiagnozowanej choroby psychicznej termin ten powinien wynosić co najmniej 6 miesięcy od dnia otrzymania spłaty, aby umożliwić uczestniczce znalezienie nowego lokalu i przeprowadzkę. Przede wszystkim należy wskazać, że zawarte w apelacji uzasadnienie powyższego zarzutu stanowi w zasadzie powtórzenie argumentacji na poparcie zarzutu pominięcia istotnych dla sprawy okoliczności (zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.). W związku z tym, że zarzut ten Sąd Okręgowy uznał za bezzasadny, w konsekwencji za bezzasadny uznaje również oparty na tej samej argumentacji zarzut naruszenia art. 624 w zw. z art. 688 k.p.c.

Wobec powyższego, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 1 k.p.c. Sąd apelację oddalił jako bezzasadną. Sąd przyznał pełnomocnikowi reprezentującemu uczestniczkę postępowania M. J. od Skarbu Państwa kwotę 120 zł podwyższoną o należny podatek VAT na podstawie § 13 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j.: Dz.U. z 2019 r., poz. 68). Na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. Sąd orzekł o kosztach postępowania stwierdzając, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

SSO Beata Grzybek